

CZU 78(072)

**PASIONAREA PREADOLESCENȚILOR CU DOMENIUL
MUZICAL-ARTISTIC**

BULARGA Tatiana
BĂLȚI, MOLDOVA

INVOLVING PREADOLESCENTS IN THE MUSICAL-ARTISTIC DOMAIN

The interest (in particular to music) is expressed in the requirements of communication with the chosen object, in its comprehension and through cognition,

in the tendency to direct participation in the corresponding activity. Thus the interest exerts through developed, educated and aesthetic influence on the personality.

Este indiscutabil rolul culturii muzicale în educarea și primenirea estetică a omului în ontogeneză. Prin mijloacele sale specifice de influențare asupra cugetului și simțului, muzica contribuie la îmbogățirea spirituală a personalității doar datorită factorului *pasionării* cu procesul de percepere și însușire conștientă a valorilor muzicale, prin participativitatea creativă și *cointeresată* în toate formele de activitate a domeniului de resort.

Constatăm că interesul intensifică decurgerea proceselor psihice, stimulează activismul uman, iar activitatea mișcată de interes devine mult mai captivantă, mult mai eficientă. Activitatea muzicală (audiție, interpretare, compunere, improvizare) constituie baza obiectivă pentru formarea la elevi a experienței muzical-artistice, dezvoltarea interesului pentru arta muzicală. Perceperea muzicii constituind o activitate destul de atractivă pentru copiii/adolescenți rămâne a fi un mijloc contribual în vederea pasionării elevilor cu procesele: observării, analizei, comparării, trăirii și aprecierii valorilor muzicale; deși cu activitatea descrisă și componentele sale nu se epuizează formele de stimulare / dezvoltare a interesului pentru fenomenele muzical-artistice.

În această ordine de idei, drept mijloc dezvoltativ nu puțin avantajos poate fi examinată activitatea de creație muzicală propriu-zisă, organizată și promovată cu o deosebită precauție mai ales în perioada preadolescentină – vârstă destul de senzitivă pentru formarea intereselor artistice stabile. Atenția deosebită față de preadolescenție o explicăm prin faptul că activitatea de creație muzicală are un rol de sinteză, fiindcă include în sine trei fațete principale ale activității muzicale, care fac ca preadolescentul să se prezinte deodată în trei ipostaze: de “compozitor”, de interpret și de ascultător-apreciator.

Dacă în ultimile două activități elevii spre clasa a V-a acumulează o anumită experiență în domeniul muzical-artistic, atunci cât privește activitatea de creare, experiența lor e redusă și tendințele de a se manifesta prin atare mijloace, deseori întrec mult posibilitățile reale, de care ei dispun la moment.

În acest context destul de convingătoare este teza că antrenarea elevilor în activitatea de creație muzicală trebuie să aibă loc numai și numai în rezultatul acumulării orientate a unei anumite experiențe muzical-perceptive și interpretative. Tot atât de convingătoare pare a fi și concluzia că fără o încadrare treptată și sistemică a elevilor în activități de acest gen, pierderile educaționale vor fi considerabile.

Deoarece există multiple tratări ale noțiunii: „*activitate de creație*”, majoritatea din ele le putem privi sub unghiul de vedere a două aspecte principale, și anume: prima categorie, din care fac parte acelea, în care

accentul principal este pus nemijlocit pe *procesul de creație*, iar a doua categorie formează definițiile în care accentul este pus pe *produsul creativ*, având drept criteriu decisiv *noutatea și valoarea* acestui produs.

Evident, produsele activității de creație școlară, de regulă, nu au o semnificație valorică în sensul larg al cuvântului, ci mai degrabă se deosebesc prin anumite elemente ale noului și având un caracter profund subiectivist. Principala funcție a creației copilului/preadolescentului constă în aceea ca prin intermediul compunerii/improvizării acesta să se simtă creator al frumosului și al sinelui, să fie capabil de a făuri ceva original din inițiativă proprie.

Prin urmare, indiferent de pozițiile existente în literatura de specialitate asupra fenomenului examinat, majoritatea savanților se expun în favoarea cultivării la elevi a capacităților artistice (senzitivității, gândirii flexibile, imaginației creative), care să stimuleze simțitor acumularea experienței muzicale prin intermediul unei promovări speciale a procesului de creație școlară.

Conform rezultatelor valorificării interesului preadolescenților pentru muzică și în baza particularităților psihologice caracteristice preadolescenților, intenționăm să elucidăm acele aspecte ale fenomenului care țin de organizarea procesului muzical-creativ în vederea stimulării interesului.

Vârsta cronologică preadolescentină este una dintre cele mai dificile și controversate etape în procesul de devenire a unei personalități. La etapa dată are loc formarea intensă a psihicului, natura căruia se estimează cu proximitate la nivelul omului matur. Preadolescentul, spre deosebire de copil, caută să aprecieze nu numai lucrurile, fenomenele care îl înconjoară, ci să se autoaprecieze ca personalitate, fapt care duce la formarea unei receptivități supraestimative și provocării situațiilor de complexare, inhibire. Pregnant are loc dezvoltarea simțului autocriticii în legătură cu aprecierea rezultatelor activității individuale și propriului comportament, există tendința supremă spre independență și autoafirmare personală.

Preadolescența este marcată prin creșterea activismului gândirii analitice. Emotivitatea izbucnitoare de mai ieri capătă o formă ascunsă, camuflată, cu nuanțe de timiditate, neîncredere în forțele proprii. Însă, necătând la emoțiile manifeste cu caracter reținut, preadolescenții dau dovadă de un apanaj de trăiri interioare profunde.

Pentru a evita situațiile de descurajare, eșec, care adesea conduc la diminuarea interesului preadolescenților și chiar la cultivarea unei atitudini discriminatorii pentru domeniul muzical-artistice, este extrem de important a promova activitatea în așa mod ca aceasta să asigure la maximum reușita elevului. La realizarea acestui deziderat nu în ultimă instanță ar trebui să-și dea concursul promovarea intensivă a procesului de creație muzical-artistice, pentru care evidențiem trei etape principale:

- *acceptarea obiectivului muzical-creativ;*
- *formarea ideii creative;*
- *realizarea propriu-zisă a obiectivului de creație.*

Etapă inițială de antrenare a elevilor în activitatea de creație presupune actualizarea experienței muzical-perceptive în cadrul activității de audiere a muzicii, având ca scop pregătirea elevilor pentru manifestarea creativă liberă și reușită. Dat fiind faptul că muzica este un fenomen complex, care contribuie la expresia simțirilor și gândurilor umane întruchipate în imaginile muzical-artistice, iar aceasta din urmă se realizează, în mare parte, prin mijloacele de expresivitate muzicală, prin intermediul elementelor compoziționale ale creației muzicale, afirmăm că în activitatea muzicală pot fi evidențiate două componente de interacțiune reciprocă: primul e legat de exprimarea în muzică a conținutului imagistic, iar al doilea - de logica compozițională.

În cadrul actualizării experienței muzical-perceptive a elevilor este necesar a proiecta dezvoltarea capacităților individuale de procreare a componentelor nominalizate luate în ansamblu. Capacitatea elevilor de a se orienta în mijloacele de expresivitate muzicală în mod diferențiat și în mod integrat este destul de semnificativă în gestiunea cu procesul de înțelegere profundă a muzicii, capacitate care poate servi drept stimul important pentru participarea activă și cointerată a fiecărui elev la crearea muzicii.

În plan didactic elevilor le sunt propuse însărcinări cu următorul conținut: *a aprecia caracterul lucrării muzicale; a evidenția mijloacele de expresie muzicală; a realiza analiza sintactică a creației; a caracteriza imaginea muzical-artistică; a efectua analiza creației în mod complex, cu luare în seamă a componentelor structurale; a releva particularitățile stilistice ale creației audiate.*

Comprehensiunea în sfera emoțională a lucrării muzicale puse în audiere trebuie să aibă loc pe cale de expunere a atitudinii personale, de caracterizeze a stării (stărilor) emotive evocate la elev de creația respectivă. Cu acest scop propunem preadolescenților să alcătuiască programa creației audiate sau să prezinte conceptul imagistic al acesteia. În dependență de genul și forma creației într-un caz elevii pot alcătui un scenariu amplu, în alt caz ei pot recurge doar la prezentarea „diapazonului” dispozițiilor generate de creația audiată.

Actualizarea experienței muzical-perceptive poate fi realizată în cadrul unei serii de ore promovate separat de creația propriu-zisă sau în coerență cu realizarea practică a însărcinărilor cu conținut creativ, elaborate cu luare în seamă a particularităților individuale și de școlarizare a elevilor.

În continuare ne vom referi doar la unul din multiplele tipuri de însărcinări posibile pentru aplicare și anume, la improvizările melodice, care rezidă în următoarele conținuturi:

- improvizări melodice pe versul sau ritmul propus;
- improvizări melodice în baza eşafodajului armonic;
- improvizări melodice caracteristice personajelor literar-artistice.

Solicitarea *improvizărilor melodice* este argumentată prin faptul că anume *melodia* constituie punctul central al creației muzicale, exprimarea ideii, caracterului ei. Improvizările melodice devin un stimul efectiv pentru procesul de creație. Conținutul lor transferă elevul în situația de organizare a sunetelor muzicale (modal, ritmic, timbral, intonațional) în așa fel ca acestea să formeze nu un oarecare conglomerat sonor, ci un conținut melodic care ar întruchipa o idee imagistică anumită.

Înaintarea însărcinărilor este însoțită de o serie de procedee pedagogice, care au menirea de a asigura înțelegerea și acceptarea de către elevi a conținutului și constrângerilor problemei propuse. Mai întâi de toate, se stabilește dacă cerințele însărcinărilor sunt clare pentru elevi, apoi sunt relevate momentele neclare, care necesită a fi înlăturate prin explicare sau utilizarea exemplelor de improvizări, compuneri realizate de profesor sau elevii dotați. Astfel, până când nu se va stabili că toți elevii se orientează liber în conținutul însărcinărilor propuse, nu este de dorit a continua activitatea, fiindcă neconceperea însărcinării influențează negativ asupra rezultatului procesului creativ.

După înaintarea însărcinărilor de creație și acceptarea lor de către elevi urmează stadiul de formare a ideii creative. Inițial sunt stabilite imaginile, care vor servi drept repere pentru creațiile viitoare. Prezența problemei provoacă în imaginația preadolescenților multiple asociații, imagini, care, deseori, au un caracter vag. Pentru dinamizarea procesului de stabilire a imaginii artistice putem apela la utilizarea stimulilor din literatură, arte plastice, exemplelor și tablourilor din natură. Toate imaginile solicitate de către elevi cer o atitudine respectabilă din partea profesorului.

La etapa de realizare propriu-zisă a însărcinărilor de creație este necesar a apela la diverse forme de organizare a activității elevilor: individuală, de grup, precum și cu ajutorul profesorului. Alegerea unei sau altei forme depinde de nivelul de dezvoltare a elevilor și gradul de complexitate a însărcinărilor.

Astfel, elevii care dau dovadă de un nivel scăzut de dezvoltare a aptitudinilor muzicale la etapa inițială de antrenare în activitatea de creație au nevoie de ajutorul parțial al profesorului. Pe măsura acumulării experienței creative preadolescenții treptat pot fi încadrați atât în realizarea individuală a însărcinărilor, cât și în grup cu colegii. Elevii nivelului mediu sunt capabili să participe la activitate în mod individual, fără a refuza ajutorul parțial al

profesorului. Elevii nivelului înalt de dezvoltare a aptitudinilor înclină spre manifestarea creativă independentă sau în colaborare cu colegii.

Pentru ca rezultatele activității elevilor să nu rămână în afara atenției celor din jur, este important să se evalueze, creând situații de succes public. Fiecare participant al procesului creativ trebuie să aibă încrederea în forțele proprii, iar sarcina profesorului constă în susținerea acestei încrederi. Cercetările noastre experimentale demonstrează că automanifestarea creativă reușită și liberă a elevilor prin medierea creației muzical-artistice provoacă la ei interesul nu numai pentru activitatea în cauză, ci și pentru arta muzicală în genere, cultivând necesitatea de contactare permanentă cu ea.